

TRADITIONAL CHINESE PHILOSOPHY AND THE PARADIGM OF STRUCTURE (Li 理)

Jana S. Rošker

Koncept li 理 kot osrednja strukturna paradigma klasične kitajske miselnosti

- ▶ Osrednja teza: kitajsko filozofijo lahko obravnavamo kot sklop različnih strukturalističnih teorij, katere je – do določene mere – možno primerjati s strukturalističnimi diskurzi, ki so se v teku 20. stoletja razvili v evro-ameriški teoriji.

Problematika zahodnih in modernih kitajskih interpretacij

- IDEJA
- PRINCIP
- NAČELO
- RAZUM
- FORMA
- LOGOS
- ZAKONITOST

LI IN QI: STRUKTURA IN TVORNOST

理

氣

ALI JE KONCEPT QI 氣 MATERIJA?

- Zhang Zai 張載, 1071: »氣之聚散於太虛由冰釋於水«.
- (*Qi kondenzira in se ponovno raztaplja v veliki praznini /tai-xiu/. To lahko primerjamo z raztapljanjem ledu v vodi.*)

- *Le Gall, 1789: »Le condensation et les dispersions des atomes dans la T'ai-hiu peuvent se comparer a la fonte de la glace dans l'eau«.*
- (*Strjevanje in razprševanje **atomov** v veliki praznini /T'ai-hiu/ lahko primerjamo z raztapljanjem ledu v vodi*)

Razlog za tovrstne diskurzivne nesporazume: nezadostna refleksija oziroma neupoštevanje medkulturne inkomenzurabilnosti konceptov.

- Li in Qi: komplementarna koncepta → strukturni in tvorni potencial
- Oba sta imanentne narave in se lahko udejanjata tako v idejni sferi, kot v sferi pojavnosti
- V evro-ameriški filozofiji ni natančnih ekvivalentov za ta binarni par

Li 理 = struktura, strukturni vzorec oziroma strukturna urejenost

Etimološki pomen
pismenke 理:

- 里 (sistem namakalnih kanalov na polju) + 玉 (žad)
- → ustroj linij oz. barvnih šlir v žadu

Razvoj od konkretnega k
abstraktnemu:

- faza ontologizacije (li kot kozmična struktura ali struktura narave in družbe),
- faza strukturne semantike (li kot struktura jezika in pomena)
- faza epistemologizacije (li kot vzajemno kompatibilne strukture zunanjega sveta in zavesti).

Dva modela strukturne epistemologije:

- V kontekstu tradicionalnih kitajskih spoznavnih teorij je strukturna kompatibilnost oziroma strukturna interferenca (tong 通), ki preko korelacij omogoča združevanje in razdruževanje posamičnih vzorcev, predstavljala tisti potencial, ki nam omogoča spoznavanje in dojemanje zunanjega sveta.
- Za razliko od takrat prevladujočih stališč, po katerih lahko zaznamo samo objekte pojavnega sveta, medtem ko nimamo dostopa do noumena, Russell (1919, 61) predlaga:
 - *»The objective counterparts form a world having the same structure as the phenomenal world... This allows us to infer from the phenomena the truth of all propositions that can be stated in abstract terms and are known to be true of the phenomena«.*

Razlika: spoznavna metoda

- Russell je iz predpostavke o tem, da ne moremo spoznati notranje narave resničnosti, razvil trditev, po kateri je sklepanje edina možna metoda pridobivanja znanja o njej.
- Tradicionalno kitajsko sklepanje po analogijah pa je bilo že od antičnih disputov naprej opredeljeno s semantičnimi konotacijami, kar postavlja pod vprašaj samo naravo formalnega sklepanja, kakršno je prevladalo v tradicionalni evropski logiki. Poleg tega kitajska strukturna epistemologija sicer sloni na strukturni **združljivosti**, ne pa tudi na strukturni **istovetnosti** zunanjega in notranjega sveta

POMEN STRUKTURNE INTERPRETACIJE ANTIČNIH ΚΙΤΑ ΙΣΚΙΗ ΠΙΣΚΙΡΖΟΝ

